

KANSALLISKIRJASTO-KANSALLISKOKOELMA

120 102 1805

P. 947

ACADEMIAN aHolla!

Turun cuuluisan tuwisa,
Tehtyä Tuohi = Wenehen,
Socus = habden constillisen,
Kuutamia muistuteltu,

Huomalaisisa Runoisas

Dotca kessellä kessää,
Lujasti lujettawari,
Laitilda cakottawari,
Pantihin päälle paperin,

Buonna 1758.

SIMON ACHRENIURElda

Pohjalaiselda,

☞*****☞

TURUSN, Prändäty Direa. ja Cuningallisen Kirjan Pränttäjälda
Suuren Ruht. Maasa Suomesa, JACOB MERCKELLIDA.

Zuohi Paattinen Tu-
 rusa,
 Wenet wircku weistä
 mätöin,

Lähti laaduin lainehille,
 Auran joesa jalosa,
 Ensi kerran keikkumahan
 Weden päälle päästettäisä;
 Josa sittä seutamalla,
 Tulki cummalla tawalla.
 Monta kerta matcustaisa,
 Wilekeli wettä myöden,
 Juori joutuman mucahan.
 Nyt on cummat cuuluwisa,
 Uuden aicaiset asiat.

* * * * *

Mist' on Wenet weistettynä?
 Cust' on tehtynä teelmä?
 Puust' ei ole purren nocka
 Paljasta, paatin perä,
 Eikä hongasta havata,
 Lautasista laidan puosta.
 Tuohista luulis tulewan,
 Kehnot keinot caikkalaiset,
 Wenehet wielä wähemmin;
 Waan ei wanha epäluulo,
 Estä tätä ensingänä;
 Cosca näkimet näkewät,
 Corwat caicki euulla saawat,
 Tuohista Paatit tulewan
 Kewiästi canneltawat.
 Euca uscos uuden paatin,
 Miestä colme cantelewan,
 Waick' ei wannasten wälillä

Ole cuutta kynärätä;
 Lerveys on laadittana,
 Niincuin miecka miestä myöden.
 Euca luulis lujarikin,
 Tuohest tehtyä Wenettä,
 Koinwun cowan costuresta.
 Minä tiedän teopeni,
 Tacaan Paattisen parahin;
 Olen osannut monasti,
 Semmosilla souderella;
 Sillä eari suurembata,
 Ydembätä yicafesti,
 Pohjan maalla nuocattihin,
 Jopa wietihin wesille. (a)
 Sitt' on sillä culkeminen,
 Matkustaminen makia;
 Ei se sijnä siceaile,
 Patacaansa pahon ole,
 Tuin on wiety wäylällensä,
 Wetten calwon cannettuna:
 Mutta culke kiruhusti,
 Jos wain' wähängin wetelet,
 Niioillesti annat wettä;
 Ei se wuoda waaran cansa,
 Tuin on cuiwista costtu
 Wuoden wanhan wärckilöistä:
 Tuorehista tulis tuima,
 Wettä wenet pitäwäinen.
 Ei se hucuta herwillä,
 Kickerällä keickullansa;
 Waan on winha Weneheri,
 tuo juuri Tuohista tehty
 Paatti, wärkistä wähistä.

* * * * *

Mistä Tuohet temmattihin,
Eusta kuusiset carahat,
Wärkit caieki wickelästi,
Tänne tuotihin Turulle,
Caupungihin kannettihin?
Joista wenet jollinengin
Tehthihin, työllä, todella,
Wijcon päiwis walmihiri.
Eikö airwan ahdas saalis
Ole täällä Turcusesa,
Caiekinaisista caluista,
Joista laivat laaditahan?
Eikö turha Tuohden saanti,
Liene täällä liotengin?
Entäs wannahat wacaset?
Caaret cansa caieki thyni,
Lijstarehet lituskaiset?
Eusta semmoset sopiwat,
Kuusicosta kexittihin,
Koinwicosta coreasta?
Tuosda tiedän tullehenna,
Muista maista mekäsistä,
Eus' on puita pulkioita,
Webriästä werasansa:
Tuohet tänne tuotettihin,
Pohjan pitkästä perästä,
Calajoen rangahilta.
Täntw täällä tarckahasti,
Kysyä sitte kyllä,
Uousiaisten nainehilda,
Tiedustella taitawasti,
Joil' on mekät mitättömät,
Iaco-mekät joutawimmat,
Eusta saisi kuusen oran?
Tahi carahan tapasen?
Tuohon wassasi wälehin,
Mija yri äantelewä:

Eaa' täld' Kuussa cümmingin,
Waan on caurwas Caupungihin,
Mateast' markat maxetahan,
Tahwi kyytistä talarit,
Wijpymätä waaditahan.
Tuolla tarwalla tuliwat,
Calut caieki, Caupungihin,
Cuiwalle kivi cadulle,
Säciläkä seisahiwat;
Saiwat siitäkin siansa,
Capialla Cartanolla;
Josa wärkit weisteltihin,
Kuusen käyrät carsittihin.
Sileäri siweltihin,
Höylän cansa höpsittihin.
Tuohet laudoiri lawiat,
Lujimmasi, listettihin,
Jois' ei wijroy weistellesä,
Sujutellesä somahan.

* * * * *

Mina mailman alusta,
Luulen Luojan laittanehen,
Säätänehen sengin juuri,
Warsin wälicappalexi,
Jolla pääsis weden' päälle,
Mli meren menemähän,
Purjehtiman Pulksiaasti;
Niinuin tuollakin tekewät
Neljännesä maan osasa
Americalaiset alati,
Willi pöcanat wiistien:
Eus' ei muita cuuluwisa,
Liene Paatteja pramilla,
Wetten suurten wierannolla.
Tuohista he ne Tekewät,
Eh' ei puutu puitakana
Pohjan puolt' Americasta.

**

**

**

Ota näitä ongehisi,
 Muista tätä manner-manni,
 Toca puusta paljahasta,
 Weistat wuorella wenettä
 Cangahalla Calcuttelet;
 Tcestä ferran Tuohistakin;
 Nijn saat ilolla iheekin,
 Sillä sitte soudexella.
 Pääset pikemmin calahan,
 Sydän maasa syngiästä,
 Eusa järwet on jämeät,
 Ojat, wirrat werrattomat,
 Cala wedet caikellaiset;
 Saatpa sieltä culjessella,
 Euhun tahtos taipunevi,
 Yli soiden, yli maiden,
 Cannat cansasi wenettä,
 Rewiästä keicenttelet.
 Linnun pyynäjäät piangin,
 Wesi linnun klistäjäät,
 Caisis samati samota
 Tuorehia tuodesansa
 Linnun päitä pyyriästä.
 Maiden mittarit mucomat,
 Wirca Wiehet melkiäiset;
 Sota miehiet sepewasti,
 Parttoille päässiwät;
 Caicki muuttin culkewaiset,
 Merillä matsustawaiset,
 Cruunun aimo-asiolla,
 Caawat wiela wiipymästä,
 Cuulusasti culjessella,
 Eiräns taiten toimitella.
 Monta muuta hyödrystystä
 Totta olis Tuohisista
 Wenehistä wiewynnyä;
 Jos ois tullut tutuyi,

Ennen tehty tietäwäxi,
 Mitä täsä mainitahan
 Runo laulus lausutahan.

Teen tietoyi toyon,
 Annā ilmi ilofesti,
 Coco Konehen cocotan,
 Einun edesäs selitän:
 Euinga taitasit Talohos
 Tehdä, Tuohesta wenehen,
 Cummar calun culkemahan,
 Meidän maalla mucawasti
 Taitasin tältä tawalla,
 Alotella asiata:
 Nica jona astutahan,
 Tuohi mehihin mäillä
 Lakeilla lautumilla;
 Kessi kesällä kehuwat,
 parahimmin puollustawat,
 Eli ennen Juhannusta,
 Eli jälkehen Juhanan,
 Cum on paras paifunurna
 Mäihä Koirwuhun mehuner,
 Cuoren alle caswamunna;
 Silloin saapi sitkeimmät
 Tuohi lewyt leweimmät,
 Cosca piseros pitkin punta,
 Poicki tuohia toimen cansa,
 Weiken cansa wiiletähän;
 Nylkimerä nyljattawat
 Tuohet taigten taitawasti,
 Aserensä irrallensa.
 Tica puilla puuhun pääset,
 Corhialta cuorimahan,
 Koivu puuta coreata.
 Paatin pituset pitävi,
 Silloin laaceat laittamahan,
 Jottei jateoja jamota,

Eikä olis ommellusta,
 Winwyteri waiwallista
 Täsa Paatis tehtävästä. (c)
 Caaret caieki cahotahan,
 Taiten ennen tairutetut,
 Tuivamahan Kuusieosta;
 Jotea owat ohueaiset
 Walmihyi weistettyä,
 Eikä lijoin lewiömmät,
 Euin on colme peuealota
 Eli caji caiekiansa.
 Pohjan alta aljetahan
 Sitte tieten tekemähän
 Tästä työtä toimellista. (d)
 Emä puit' ei puisevia,
 Tarwita täsä tilasa,
 Eikä hopysa hawata
 Wannahia waihoita,
 Koffahia raappanoita; (e)
 Sillä Tuohetkin tulewat
 Wahwistureyi wälihin,
 Melin ferroin naulaturi,
 Joiden päät on pääkistyrin
 Cahden wannahan wälisä,
 Emä laudan cahden laisen:
 Joita naulat näpistäwät,
 Pitistyrin lihistäwät,
 Wastaturin wahwemmary.
 Cahden ferroin caietiekin
 Tuohet tuohon tullenewat
 Oli Paatin ymbärinsä:
 Waicka wannasten wälihin,
 Cauma puitten pantanehen,
 Emä lautain leffetat an
 Melin ferroin kätkeröhän (f)
 Tuohien päitä pitimihin,
 Pitkin paattia piangin.
 Ewulle sittä lamati,

Toiset lewyt liiterähän,
 Jotca päästyrin parahin
 Toisten päälle painetahan.
 Cauma puilla soikioilla, (g)
 Jote' on päistä painunehet
 Tairutetut tasasesti,
 Joita, pitkin siwustoita,
 Pitkin paatin laita puolta
 Tuohia molemmin puolin,
 Pihdistämään paiceatahan.
 Pihdin cansa pidellähän,
 Ettei luisuis luullayeni
 Naulatesa naalakangsa,
 Mulckauisi muulla lailla,
 Euin on aicomus asian.
 Silloin Päät ja Paatin parras,
 Täsä Tuohi teorasa,
 Wiel' on kessin coffemata,
 Pihdeillä pitelemätä;
 Joita cohta cohdetahan
 Siallensa siirretähän.
 Keulas, wasta waaditahan,
 Tuohet tuonne taipumohan,
 Cahden wannahan wälihin,
 Naulosilla naoyatahan
 Kijni lyödähän lujasti:
 Miten neucahan merewät,
 Taiten caieki taipurewat,
 Nockisturat nopiaasti,
 Cahotahan caieki tyyni;
 Että corjari cecous
 Keulosta wenet wahanen
 Perästä paatti peräten.
 Wielä parras pontsihin,
 Cel den puolin counihiji,
 Parras puilla puistioilla;
 Euin on Kuusiet carahat (h)
).(3) Ei

Sitä warten walmissetut
 Pitkät wenehen pitimet.
 Soutu siat siivolliset,
 Sisa puulin säästetähän,
 Parras puita pantaisa.
 Caaret cuitengin kewiät,
 Ennen saanewat siansa,
 Ennen pannan paicoillensa,
 Pohja puihin nautattaisa,
 Sauma puihin saatettaisa,
 Joit' ei tihjähän tupata,
 Ei myös harwasa hawata,
 Potca päästä pistetähän
 Parras puitten pantehise.
 Pitkin pohjaansa pitäpi,
 Caarten alle, caunihisti,
 Ujstarehet laittamahan,
 Ilmeisesti irtanaiset,
 Tuohden päälle painamahan.
 Wielä wihdoin wijmeseri,
 Saumat pyhitän piellä,
 Ettei wuodatais wesiä,
 Sallis niistä sisähänsä.
 Istuin paicat isketähän
 Riini, saarihin, catellen,
 Ettei loucata läpiä,
 Eikä reikää rewästääsi
 Paatin syrjähän somahan.
 Nirot, Teljot, tehtänehen,
 Caieki tietyllä tawalla. (1)
 Tuosta synty paatin postti,
 Wenet wenähti wälehin,
 Jot ei paru puisuuttansa
 Hancaluttansa halaja,
 Eikä laho lastuillensa,
 Wety weistämöisillensa.

* * * * *
 Nyt on kirjut culkemahan,

Tästä lähin tuohisilla
 Wenehillä woiwastti;
 Cose on caieki coeteltu
 Nrwattu sekin asia.
 Taitawainen Talon mies
 Joca hawaiset halulla,
 Ett on työsi täydellinen,
 Tämän jälkeen toimitettu:
 Työnnä wenhesi wesille,
 Canna juoylla jokehen,
 Ilman pelwota pahinda, (k)
 Selville järwen selille,
 Surdanteille sujottele
 Wedä werckosi wetehen,
 Caieki cala wesillä;
 Coucuillasi colistele,
 Weden coiran couculuita,
 Hauwin hywän hampahia,
 Niincuin meres on monia
 Tawaroita tiettäviä;
 Niin myös meisiä mäillä,
 Koirwicoisa copatahan
 Meri miesten mieluhiset
 Tuohet, wenheixi wäkewät.
 Koivu puut cowasa maasa
 Cantawat cowat hedelmät,
 Wahwat tuohet waicuttawat;
 Korkiari caswatesa,
 puuhottawat pulkiasiti;
 Parurikin päästänsä
 Lehtiänsä lepsuttawat;
 Silloin hekin helmasansa,
 Tarjowat tawaroita,
 Monellaisia murija,
 Ihmisille ilman alla,
 Luojan laitoyen perästä.
 Sillä Herralle hywälle,

**Zumalalle julkialle,
Kijtes caunis cantacamme,
Lahjain laupiaain edestä,
Euloisimbain suotuitten.
Cosca Inonnos lewänneitä,
Wasta tiedoy tullehia
Teoria, tutkitahan;
Silloin pitäpi pyhästi,
Olimmäistä ylistystä,
Herrallensa haastamahan,
Luojaillensa laupialle.**

* * * * *

**Siuna Zionin Zumala,
CUIUS IUGISSEMI cortia-
ta,
Nuozin maiden RUSTI-
TA,**

**Waldacunnan waldiaata,
ADOLPHILLE anna aina,
FRIEDRIKILLE riekahalle,
Herra hymä Hengiansti,
Wissautta woinmallista;
Että rauhat rakennaisti
Nös pidäis yldäkyllä,
Erannein cansa caikellaisten!
Wielä rucoilen runoisa
Sywydestä sydämeni;**

**Anna armias Zumala,
Wilsja wuodet wirhittömät,
Wojes carcot Caicki walda,
Eato wuodet Nuozin maalda;
Anna ruoca ruumihille,
Elatusta Eläimille;
Että ilman esteherä
Wenestyisit, meidän maalla,
Caicki huonen hallituyet,
Caicki tehtawät Taloisa,
Nlon cansa ilmestyisit!
O sinä suuri Zumala,
Iso Isä Taitwahinen,
Mä lä Nuozisa rupia,
Mä lä suostu Suomen maasa,
Eli Pohjалан perästä,
Kangaseman raskahasti,
Pijrittämän pidemmäldä,
Käsiälöjas alati;
Siuna heitä hyroydellä,
Anna affeles awarat,
Tucqua liharuudesta;
Käännä caicki caunihisti,
Pericundas parahari,
Tosta kiitos Kircoisamme
Ilo caikilla caduilla,
Easwajaisi cartanoilla!**

1757
238.VIII

(a) Ensimmin liene tehtin Pietarsaaren Viikissä ja Lappajärven kolmas W. 1756. (denna finnes omrörd i den Sw. Mercurius 2. årgången p. 348. och Swenska Posttidn. N:o 74. för år 1756.) Toinen, palota täydelliseksi valmistettin Calajoella, ruonna sen jälkeen, jota sittemmin samana kelsänä wietin Stockholmia, ja siellä hänen Tuningalliselta Waijesteiltäns, armollisella mielisuosiolla, wastan oettiin. (Se Sw. Post. Tidn. N:o 65. för år 1757.)

(b) Americana culjetan näillä Wenellä coronansa 500. Ruokin peniculmaa, ja vielä enemmän, yli suurten Järweien ja wetten; jonga Herr Professor KALM on tietäwäri tehnyt, sitte cuin hän myös itse oli culkenut sillä maalla, yli 40. peniculmaa Tuohi wenehesä.

(c) Näiden wenetten pituus, on itse tuohi-lewyn pituus, on itse cuin cusakin paicasa saada taitaan. Yhden syllän pituuden wenet taita yhden miehen huokiasi cauda, ja on myös niin keriä, että se yhdelldä Hengeldä sängen hywin taitan yhdelldä wenehesä toiseen cannetta. Wuuoin tehdän Americana Tuohi-wenehit, latoin cansa, ja niin muodoiin, niin pität, cuin igecutin tahco. Waan sentalbatset jatkettu paait ei näy olewan niin päälle luotetawat ja wettä pitäwäiset, cuin ne, jota coronaisilla lewynistä tehdän.

(d) Sekä ulco-että sisä puolilta wenehettä, pannahan se puoli Tuohi-

sta aina ulos-räin, jota on ollut caswatesa sissille päin.

(e) Sihen Ensi-lautaban, cuin ensin tule pohjan alle, kinni nauataban wannahat, jota owat luonnossans taiwuterut.

(f) Nimittain robjan alla, siwusfaumoisa ja molemmisa pässi paatia, wannasten wälisä. Caistia muissa paicoisa on tuohet aimoastans ca-pinterraiset.

(g) Siwu puut, eli sauma puut, ne pitäwät tuoheten päitä-pitkin wenehen laita, ettei nihtä tarwita omella, niin uin Americanaiset tekewät; wagan nauoilla lyhdän kinni; Jotca tälle wenehelle tavotan hoiki ja so-pewiri, ettei ne kinni lyhdäisä siuru-bella Tuohia rewäise puitten wälisä.

(h) Cuusessa caieki puu wätkit pitä oleman; sillä se on Kewein ja sitkein taiwuttaisa.

(i) Keski cohtan laitetan soutu-paicat, yhdesä syllän pitusesä wenehesä; wagan ydennässä, saadan ne panna molembihin päihin.

(k) Suremmari wacubesi, pitä näillä wenehillä matuskawaiset, aina oleman edes caotut yhdelldä Niki astiassa ja moniassa cappatella Tuoheta, niin myös Kuusen juurilla; (että jos wenet jofain ahdingosa loukanduis, saatasta se wuotawa paiceta cohta jällens paranda). Siinä tilasa cannetan paatti maalle, ja cunotan. Se Herr Mag. And. C Hyde-nii Disput. pag. 3. om Americana Wäswerbatar.

318.VII. 11.

~~232. IV~~

K. Suom. Kaupoh.
p. 1000
Rv. Kaupoh.
Achenius

